

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ ЗА РАХУНОК ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Анотація. Проаналізовано напрями підвищення економічної ефективності на підприємствах паливно-енергетичного комплексу України. Запропоновано основні заходи щодо підвищення ефективності виробництва електричної енергії та проведено теоретичне обґрунтування доцільності їх використання на підприємстві паливно-енергетичного комплексу.

Аннотация. Проанализированы направления повышения экономической эффективности на предприятиях топливно-энергетического комплекса Украины. Предложены основные мероприятия по повышению эффективности производства электрической энергии и проведено теоретическое обоснование целесообразности их использования на предприятии топливно-энергетического комплекса.

Annotation. The trends of increasing the economic efficiency at fuel and energy enterprises of Ukraine have been analyzed. General measures to improve the efficiency of production of electrical energy and a theoretical rationale for their use in the companies of fuel and energy complex, have been presented.

Ключові слова: ефект, ефективність, економічна ефективність, результат, собівартість, енергоринок.

У мінливих умовах зовнішнього середовища саме безперебійне функціонування підприємства та раціональне використання своїх ресурсів дозволить підвищити ефективну діяльність та забезпечити позитивний результат у господарській діяльності.

Значний внесок до вивчення цієї проблеми зробили такі вчені-економісти, як: Гондарева І. В., Афанасьєв М. В., Рогожин В. Д., Рудика В. І., Плоха О. Б., Швиданенко Г. О., Єрмілов С. Ф., Геєць В. М., Яценко Ю. П., Григоровський В. В., Лір В. Е., Лакіза І. О. та ін. [1 – 6]. Проте окремі питання підвищення економічної ефективності функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу України потребують подальшого опрацювання.

Мета статті – висвітлити основні фактори, що впливають на ефективність діяльності підприємства, та обґрунтувати доцільність запропонованих заходів щодо її підвищення з метою зменшення собівартості електричної енергії.

Різні вчені та фахівці під ефективністю розуміють ступінь досягнення мети, інтенсивність функціонування системи, рівень організованості, вартість компанії та ін. Ефективність є системним атрибутом економічної діяльності.

Погоджуючись із професором Афанасьєвим М. В. [2], слід зазначити, що ефективність – це міра досягнення мети, а також те, що вона формується з місії підприємства. Економічна ефективність – величина відносна, одержана в результаті зіставлення ефекту з витратами та ресурсами.

У загальному вигляді ефективність підприємства можна розглядати як співвідношення між ціною продукції, її собівартістю та якістю. Аналізуючи це співвідношення, можна виділити певні закономірності: зростання якості продукції призводить як до збільшення виробничих витрат, так і до підвищення ціни. Оскільки ціна залежить від попиту і пропозиції на продукцію, то підвищення ефективності діяльності підприємства можливе, насамперед, за рахунок зменшення та поліпшення якості продукції. У свою чергу, здешевлення продукції та поліпшення її якості можливі виключно через упровадження відповідних технологій виробництва, вдосконалення організаційного процесу.

Існує три головних чинники, які беруть безпосередню участь у процесі виробництва і отже мають прямий вплив на ефективність виробництва – це персонал (робоча сила), засоби і предмети праці [3].

Аналізуючи наукові праці вчених [2 – 4; 6], можна відзначити, що собівартість продукції – один із найважливіших узагальнюючих показників господарської діяльності підприємства, що характеризує ефективність використання ресурсів, результати впровадження нової техніки та використання прогресивної технології, вдосконалення організації праці, виробництва й управління.

Базою дослідження статті є підприємство паливно-енергетичного комплексу України.

Зараз на ринку електроенергетики спостерігаються тенденція до зменшення споживання електроенергії та істотне падіння попиту на неї, що гальмує розвиток не тільки окремих підприємств, але й галузі в цілому. Збільшення попиту на електроенергію можливо лише в разі зниження її ціни, однак її собівартість залежить безпосередньо від вартості вугілля.

Оскільки теплова електростанція (ТЕС) є підприємством стратегічної галузі України, то такі питання, як кількість виробленої електричної та теплової енергії, кількість сировини (палива), постачальник сировини, вирішуються не на підприємстві, а на рівні державних органів. Сьогодні ціни виробників на електричну енергію, що

поставляється на ринок, і оптова ринкова ціна визначаються за Правилами оптового ринку.

Оптовим ринком електроенергії у вузькому розумінні вважають державне підприємство "Енергоринок", де формується оптова ціна на електроенергію, і вже потім постачальники купують її за цією ціною й далі продають за роздрібними цінами безпосередньо споживачам. Головна ідея полягає в тому, що виробництво й постачання електроенергії повинні здійснюватися в умовах конкуренції, що буде стимулювати, у кінцевому результаті, зниження собівартості електроенергії, зростання її вироблення та споживання [5].

Основним призначенням електростанції є вироблення електроенергії для постачання нею промислового та сільськогосподарського виробництва, комунального господарства й транспорту. Також вона забезпечує підприємства та житлові будинки парою й гарячою водою.

Як один із варіантів зниження собівартості електроенергії можна виділити такий: збільшення вироблення теплової енергії, що дасть змогу підприємству компенсувати зменшення виробітку електричної енергії і, як наслідок, зменшити її собівартість. Однак існує певна суперечність. Не слід забувати про те, що здійснювана державна політика у сфері енергетики передбачає зростання тарифів на електричну енергію і зниження тарифів на теплову енергію. Тому без упровадження таких заходів, як модернізація та реконструкція обладнання, підприємству не обійтись. Вони включають у себе будівництво газово-турбінних надбудов на блоках ТЕС, технічне переозброєння блоків, тобто заміну турбін більш економічними, реабілітацію основного обладнання та технічне переоснащення допоміжних споруд.

Отже, виходячи з ситуації, що склалася на внутрішньому ринку електроенергії України, можна запропонувати такі заходи щодо зниження її собівартості:

- 1) реконструкція та технічна модернізація ТЕС з орієнтуванням на спалення низькокалорійних сортів вугілля;
- 2) оптимізація схем електричних мереж з урахуванням реальних обсягів навантаження;
- 3) заміна застарілого устаткування, для чого необхідно здійснити моніторинг електричних мереж із метою виявлення тих ділянок мереж, втрати в яких суттєво впливають на загальний рівень втрат.

Таким чином, на підставі проведеного аналізу можна зробити висновок, що ТЕС не може суттєво впливати на ціноутворення на оптовому ринку "Енергоринок", тому найбільш доцільним заходом щодо підвищення економічної ефективності є зниження собівартості продукції за рахунок підвищення продажу побічного продукту. Це найбільш реальний фактор підвищення ефективності діяльності ТЕС, оскільки він не вимагає залучення додаткових коштів і на його здійснення не потрібно багато часу. Проведення ряду запропонованих заходів з виявлення можливих резервів зменшення собівартості продукції допоможе підвищити ефективність діяльності підприємства та зберегти його конкурентоспроможність.

Перспективою подальших досліджень буде розробка конкретних заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємства на досліджуваному підприємстві.

Наук. керівн. Іпполітова І. Я.

Література: 1. Афанасьєв М. В. Управління розвитком підприємства : монографія / М. В. Афанасьєв, В. Д. Рогожин, В. І. Рудика. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 184 с. 2. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : навч.-метод. посібн. / Афанасьєв М. В., Плоха О. Б. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 320 с. 3. Гондарєва І. В. Оцінювання системної ефективності функціонування і розвитку промислових підприємств : монографія / І. В. Гондарєва. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 480 с. 4. Економіка підприємства : підручник / за заг. та наук. ред. Швиданенко Г. О. – [4-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2009. – 816 с. 5. Енергоефективність як ресурс інноваційного розвитку : Національна доповідь про стан та перспективи реалізації державної політики енергоефективності [Електронний ресурс] / С. Ф. Єрмілов, В. М. Гесць, Ю. П. Яценко та ін. – К. : НАЕР, 2009. – 93 с. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/Evointeg/Prez1/roz3.htm>. 6. Лакіза І. О. Гнучкий розвиток підприємства на основі оптимізації повних витрат : монографія / І. О. Лакіза, П. В. Тархов, О. О. Хворост. – Суми : СумДУ, 2009. – 169 с.